

COMMISSIE ZORGVULDIG BESTUUR

CZB/V/KSO/2004/80

BETREFT: Secundair onderwijs: Bijdrageregeling en gebruik van leermiddelen.

1. PROCEDURE

1.1 Ontvangst: 22.11.2004

1.2 Verzoeker

ouder van een leerling.

1.3 Antwoordende partij

Technisch Instituut
Schoolbestuur.

1.4 CZB

- Een mail werd ontvangen op het secretariaat van de Commissie zorgvuldig bestuur op 22 november 2004.
- Bij mail en brief van 23/11/2004 is de verzoeker en de antwoordende partij geïnformeerd over de zittingsdag.
- Het schoolbestuur reageert met een nota van 26 november 2004.

2. STANDPUNTEN VRAGENDE PARTIJ

In het schoolreglement staat dat de ouders in het begin van het schooljaar een lijst van de financiële bijdragen zouden ontvangen, maar zelfs op vraag van betrokken ouder gebeurde dit nog steeds niet.

De vragende partij stelt vragen bij een viertal soorten bijdrage op de schoolrekening:

1. onderwijsdocumenten: agenda, huistaak, toetsen, rapport, schoolreglement, relationele vorming
2. gebruik van materialen, gereedschap, werkbanken, elektriciteit
3. aankoop van gereedschappen
4. betaling van werkstukken

3. STANDPUNTEN ANTWOORDENDE PARTIJ

De lijst van de te verwachten onkosten in het 2de leerjaar van de 2de graad BSO-hout, was bij de aanvang van dit schooljaar niet klaar omdat dit een leerjaar is dat in oprichting is. Dit is eveneens het geval voor de andere richtingen van het 2de leerjaar van de 2de graad BSO: Elektrische Installaties en Basismechanica.

Deze lijsten zouden eerlang aan de ouders worden meegedeeld. De school beseft dat deze laattijdig klaar zijn, maar ze heeft getracht de informatie zoveel als mogelijk te laten aansluiten bij de realiteit, en het formalisme te weren.

Voor de gereedschappen van de school die leerlingen tijdens de praktijkvakken gebruiken zal er een gebruiksvergoeding per lesuur worden aangerekend (1,5 euro/lesuur praktische vakken per jaar). Dit betekent een kost van 24 euro/schooljaar (16 jaaruren x 1,5 euro). De leerlingen zijn vrij in de keuze van het gebruik, d.w.z. ofwel kopen ze zelf de nodige gereedschappen (de school zal in het begin van het schooljaar hiervoor een lijst voorzien) of ze gebruiken tegen een vergoeding de gereedschappen van de school. Het gaat om een forfait dat berekend wordt op basis van een globale kost voor de organisatie van praktische vakken in de school.

Daarnaast wordt een bedrag aangerekend voor het kopen van gereedschappen van ongeveer 40 euro/schooljaar.

Werkstukken kunnen door de ouders gekocht worden maar zonder enige verplichting, tegen kostprijs van grondstoffen. De niet verkochte stukken gaan in een tombola van de school.

Leerlingen uit gezinnen met financiële moeilijkheden worden op een discrete manier geholpen.

Het doorlichtingsverslag van juni 2003 (pag. 53) vermeldt dat ouders over het algemeen goed op de hoogte zijn van de kostprijs van de studies.

4. ZITTING COMMISSIE

4.1 Datum en uur

6 december 2004, 13u.

4.2 Kamer

Kamer bevoegd voor secundair onderwijs, deeltijds kunstonderwijs, volwassenenonderwijs, centra voor leerlingenbegeleiding

4.3 Commissieleden

De Commissie is overeenkomstig artikel V. 22 van het Onderwijsdecreet XIII en artikel 1 tot en met en artikel 3 van het ministerieel besluit van 27/09/2002 betreffende de Commissie zorgvuldig bestuur als volgt geldig samengesteld:

De heer Ernest Duys, voorzitter.

Walter Cools, Paul De Winne, Raf Verstegen, Jean Dujardin.

4.4 Aanwezige betrokkenen, getuigen, deskundigen, raadslieden

schoolbestuur Technisch Instituut
directeur Technisch Instituut

5. ADVIES VAN DE COMMISSIE

5.1 Regelgeving

* Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten van 19 december 1966. Artikel 13. De Lidstaten maken het middelbaar onderwijs door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs, voor ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk.

* Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989. Artikel 28 bepaalt dat de Lidstaten het recht erkennen van het kind op onderwijs en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, ervoor zorgen de ontwikkeling van het secundair onderwijs aan te moedigen voor ieder kind, beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk.

* Grondwet. Artikel 24 bepaalt dat de toegang tot het onderwijs kosteloos is tot het einde van de leerplicht (basis- en secundair onderwijs).

* Wet van 29 mei 1959 betreffende wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving. Artikel 25.

De kosten van het onderwijs, verstrekt in de inrichtingen of afdelingen voor onderwijs, tot stand gekomen door openbare of private personen, vallen ten laste van de schoolbesturen. Aan de inrichtingen en afdelingen van inrichtingen voor basis-, secundair-, normaal-, technisch- en kunstonderwijs die aan de voorwaarden voldoen, verleent de Staat weddentoelagen en werkingstoelagen.

* 13 juli 2001 - Decreet betreffende het onderwijs-XIII-Mozaïek

In het door de Gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd voltijds secundair onderwijs en deeltijds beroepssecundair onderwijs kan geen direct of indirect inschrijvingsgeld worden gevraagd.

Na overleg binnen de participatieraad of de schoolraad bepalen schoolbesturen de lijst van bijdragen die aan de ouders of aan de meerderjarige leerlingen kunnen worden gevraagd, evenals de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend. Deze regeling wordt schriftelijk aan de ouders of aan de meerderjarige leerlingen meegedeeld.

5.2 Stemming

De Commissie heeft na beraadslaging en met eenparigheid van stemmen de volgende conclusies opgesteld inzake bevoegdheid en advies.

5.3 Bevoegdheid

De Commissie is van oordeel dat zij bevoegd is rekening houdende met de aangehaalde feiten en de geldende regelgeving.

5.4 Advies

Internationale verdragen, de grondwet en de regelgeving secundair onderwijs voorzien dat er in het door de Gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerde secundair onderwijs geen direct of indirect inschrijvingsgeld kan worden gevraagd. Er kan een bijdrage gevraagd worden aan de ouders, mits de regeling gevolgd wordt inzake participatie en informatie.

In zijn arrest 28/92 van 2 april 1992 heeft het Arbitragehof de tweedeling binnen het leerplichtonderwijs aanvaard: enerzijds kosteloze toegang voor het leerplichtonderwijs waarbij rechtstreekse of onrechtstreekse schoolgelden geen beperking mogen vormen en anderzijds het vragen van een bijdrage voor didactisch materiaal en voor bepaalde activiteiten, zonder dat deze de kosten van noodzakelijke en geleverde goederen of prestaties mag overschrijden.

De conclusie is dat er in het secundair onderwijs geen kosteloosheid bestaat, enkel kosteloze toegang. Voor onderwijsactiviteiten mogen aan ouders en meerderjarige leerlingen bepaalde kosten worden doorgerekend. Het is evident dat het om effectieve, aantoonbare en verantwoorde kosten van goederen en diensten moet gaan die in evenwichtige verhouding staan tot de eigenheid en de doelgroep van het secundair onderwijs.

Bijdrageregeling

De Commissie stelt vast dat er voor het leerjaar 4BSO Hout in het schooljaar 2004-2005 geen bijdrageregeling was vóór de start van het schooljaar. Dit is strijdig met de onderwijsregelgeving.

De Commissie wijst op de onderwijsregelgeving die bepaalt dat het schoolbestuur na advies van de participatieorganen de bijdrageregeling schriftelijk meedeelt met een duidelijk en volledig overzicht van de kosten. De bijdrageregeling krijgen de ouders bij de inschrijving mee, ten laatste bij de start van een schooljaar. Het is daarbij de bedoeling van de bijdrageregeling dat ouders vóór de start van het schooljaar een duidelijk zicht hebben op de kost die het nieuwe schooljaar meebrengt.

De Commissie is van oordeel dat de school er dient over te waken dat er verder voldoende communicatie is over de concrete bijdrageregeling. Ouders krijgen de mogelijkheid om op aanvraag alle mogelijke details van allerhande kosten en rekeningen te bekomen. Het is redelijk dat de school zelf niet het initiatief neemt om voor alle leerlingen de bewijsstukken van uitgaven voor te leggen. Ouders en school moeten voldoende met elkaar communiceren zodat een volledig inzicht kan bekomen worden aangaande schoolrekeningen, zij het voor de details op verzoek van de ouders.

Onderwijsmateriaal en aankoop gereedschap

Een aantal kosten (agenda, huistaak, toetsen, rapport, e.a.) hebben te maken met leren en opvoeden in schoolverband. Verder dienen gereedschappen aangekocht te worden tijdens de

opleiding, temeer omdat ze ook nuttig zijn na het afstuderen in het beroepsleven. Hiervoor mag een bijdrage gevraagd worden aan de ouders. Het gaat om een bijdrage voor een duidelijk individualiseerbare dienst of goed voor een bepaalde leerling.

De Commissie is van oordeel dat aan de ouders geen willekeurige bijdrage mag gevraagd worden. Het aanrekenen van kosten in de bijdrage dient reëel te zijn: enerzijds in overeenstemming met de door de school effectief gemaakte kosten en anderzijds voor goederen of diensten waarvan de betrokken leerling gebruik heeft gemaakt.

Gebruik van gereedschap of van machines

De Commissie vestigt de aandacht op artikel 25 van de schoolpactwet van 29 mei 1959 dat nog geldig is voor het secundair onderwijs. De kosten van het organiseren van onderwijs zijn ten laste van het schoolbestuur. De overheid komt wel tussen in die kosten door een werkingsbudget (dotatie) toe te kennen. Kosten die gemaakt worden voor de basiswerking van een school dienen dan ook gedragen te worden door het schoolbestuur.

De Commissie wijst op de adviezen CZB/V/KSO/2004/70 van 6 september 2004 (bijdrage gereedschap en machines) en CZB/V/KSO/2004/77 van 4 oktober 2004 (bijdrage voor leermiddelen).

Een reële bijdrage is ook verantwoord bij leermiddelen (gereedschappen) die individueel aan de leerlingen ter beschikking worden gesteld ofwel via verkoop of via verhuur. Het zijn goederen of diensten van beperkte waarde die omwille van de eenvormigheid, de prijskorting en de snelle opstart van het schooljaar globaal in één keer ter beschikking gehouden worden waar nodig. Het is wel zo dat de bijdrage geen direct of indirect inschrijvingsgeld mag vormen en ze best aanleunt bij de aanschafprijs of een gedeelte ervan.

De Commissie is van oordeel dat een bijdrage voor grotere duurzame leermiddelen (machine, piano, bibliotheek, e.a.) die voor een globaal gebruik bestemd zijn en binnen het patrimonium van de school blijven, een indirect inschrijvingsgeld kan vormen. Daarbij komt dat dergelijke bijdrage geen direct verband heeft met een duidelijk individualiseerbare dienstverlening van de school, omdat leerlingen van diverse afdelingen op een variabele wijze gebruik maken van bijvoorbeeld, het machinepark. Ouders kunnen dan ook niet verplicht worden om een bijdrage te betalen voor huur of gebruik van een machine tijdens het noodzakelijke onderwijsprogramma van een leerling.

Forfaitaire kosten

Daarnaast kijkt de Commissie na of er een verband is tussen enerzijds de individuele dienstverlening aan een leerling in een bepaalde groep en de verschillende soorten bijdragen. Zij neemt aan dat een term als 'forfait' voor kosten gemaakt voor één bepaalde leerling onduidelijkheid kan scheppen ten aanzien van de ouders.

In dit verband wordt niet aanvaard dat het schoolbestuur een algemeen bijdrageforfait aan de ouders aanrekent.

Een beperkt reëel forfait per soort kostenpost (boeken, materiaal, ...) is omwille van administratieve verwerkingen wel aanvaardbaar.

Het is wel noodzakelijk dat het voor alle ouders duidelijk is welke verscheidene soorten kosten precies in het forfait zitten, o.a. via het schoolreglement.

De Commissie stelt in dit dossier vast dat door het schoolbestuur een forfait wordt ingesteld voor het gebruik van gereedschap en machines. Het forfait steunt op een algemene schoolkost voor de praktische vakken. Het is daarbij niet duidelijk welke kosten zijn opgenomen in het algemeen bedrag.

Het is onduidelijk of het forfait van 24 euro voor een bepaalde leerling in de betrokken afdeling overeenstemt met het gebruik dat hij maakt van gereedschappen van de school. Het is onduidelijk of het forfait van 24 euro niet bepaalde kosten (verwarming, onderhoud gebouwen, niet individualiseerbaar machinepark e.a.) bevat die ten laste zijn van het werkingsbudget van de school en niet in de bijdrageregeling kunnen worden opgenomen.

Kopen van werkstukken

Het maken van werkstukken is een essentieel onderdeel van o.a. een afdeling houtbewerking en is dus inherent aan dergelijke soort opleidingen.

Bij de aankoop van werkstukken door de ouders wordt een bepaald goed geleverd. Het is logisch dat hiervoor een bedrag aangerekend wordt van ten minste de kostprijs van de grondstoffen.

De ouders zijn evenwel niet verplicht alle werkstukken aan te kopen en kunnen zich beperken tot bepaalde nuttige of mooie stukken.

De Commissie komt tot het volgende advies:

De Commissie vraagt het schoolbestuur een inspanning te leveren om steeds op voorhand de bijdrageregeling te bezorgen en zoveel mogelijk bedragen op te geven, rekening houdende met ervaringen van gelijkaardige leerjaren, vorige schooljaren of andere scholen.

De Commissie stelt dat een schoolbestuur in het secundair onderwijs aan leerlingen een reële bijdrage kan vragen voor de verkoop of verhuur van individualiseerbaar onderwijsmateriaal en gereedschappen die gebruikt worden in het noodzakelijke onderwijsprogramma.

De Commissie is van oordeel dat voor machines binnen het noodzakelijke onderwijsprogramma, het schoolbestuur een werkingsbudget ontvangt van de overheid en dat een bijdrage voor gebruik van machines een indirect inschrijvingsgeld zou kunnen vormen.

De Commissie vraagt de school na te kijken of de toegelaten forfaitaire bijdragen wel overeenstemmen met de kosten voor een bepaalde leerling of voor een bepaald leerjaar en hierover duidelijke communicatie te voeren naar de ouders toe.

Brussel, 6 december 2004

Willy Van Belleghem
Secretaris

Ernest Duys
Voorzitter